

Två skiljedomar i två olika investerartvister har ogiltigförklarats av Svea hovrätt den 27 mars 2024 respektive den 27 maj 2024

Zellberg har tidigare skrivit en artikel om att det i november 2022 upphävdes två skiljedomar inom loppet av mycket kort tid och hur ovanligt det är att skiljedomar som klandras av olika anledningar upphävs eller ogiltigförklaras. Nu har återigen två klandrade skiljedomar ogiltigförklarats inom loppet av två månader. Denna gång har båda de klandrade skiljedomarna avsett internationella investerartvister. Båda målen har prövats av Svea hovrätt och det kan konstateras utifrån domskälen i de nu aktuella målen att ett upprätthållande av skiljedomar som prövats mot bakgrund av skiljeklausuler som har sin grund i internationella investeringstvister uppenbart är oförenliga med grunderna för EU:s unionsrätt och därmed också oförenliga med rättsordningen i Sverige, varför de ogiltigförklarats av hovrätten.

Det första målet som avgjordes av Svea hovrätt den 27 mars 2024 (T 15200-22) avsåg en tvist mellan Konungariket Spanien ("**Spanien**") och bolaget Triodos Sicav II ("**Triodos**") från Luxemburg där hovrätten upphävde en skiljedom avseende investeringar inom EU på grund av dess oförenlighet med grundläggande bestämmelser och principer som reglerar rättsordningen i Europeiska unionen och därmed också den svenska rättsordningen.

Målet handlade om att Triodos år 2017 påkallade ett skiljeförfarande vid Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut ("**SCC**"), och de så kallade SCC-reglerna, mot Spanien enligt artikel 26 i Energistadgefördraget. År 2022 meddelade skiljenämnden att Spanien hade brutit mot artikel 10.1 i Energistadgefördraget och tilldömde Triodos skadestånd. Spanien klandrade därefter skiljedomen och begärde att Svea hovrätt skulle ogiltigförklara skiljedomen mot bakgrund av 33 § första stycket 1 eller 2 punkten lagen (1999:116) om skiljeförfarande ("**LSF**"). Spanien påstod att domen bröt mot Sveriges rättsordning eller, alternativt, att tvisten mellan parterna inte varit skiljedomsmissig. Spanien hänvisade till EU-domstolens domar *Achmea* (C-284/16), *Komstroy* (C-741/19) och *PL Holdings* (C-109/20) och gjorde gällande att skiljedomen innefattade tolkning och tillämpning av EU-rätten, vilket uteslutande faller under EU-domstolens exklusiva kompetens och inte kan prövas av en svensk skiljenämnd. Spanien gjorde vidare gällande att skiljedomen skulle upphävas enligt 34 § första stycket 1 punkten LSF, eftersom det inte fanns något giltighetsskiljeavtal.

Svea hovrätt hänvisade i sina domskäl till ovan nämnda rättsfall från EU-domstolen där hovrätten konstaterade att EU-domstolen uttalat sig om skiljeklausuler i internationella investeringsavtal, som ingåtts mellan två eller flera medlemsstater i EU, och avtalens förenlighet med unionsrätten. Hovrätten tillämpade även resonemanget från Högsta domstolen i det banbrytande målet Polen mot PL Holdings (NJA 2022 s. 965), där Högsta domstolen slog fast att en dom som uppstår ur en tvistlösningsklausul i ett internationellt investeringsavtal mellan en EU-medlemsstat och en investerare från en annan medlemsstat är oförenlig med de grundläggande bestämmelserna och principerna som styr unionsrätten, och följaktligen, den svenska rättsordningen. Domstolen klargjorde att sådana domar bör

granskas mot reglerna om ogiltighet avseende brott mot processuell offentlig ordning. Mot bakgrund av nämnda rättspraxis fastställde Svea hovrätt i nu aktuellt mål att eftersom tvisten rörde en investering inom EU och mellan medlemsstater, skulle upprätthållandet av skiljedomen uppenbart vara oförenlig med svensk rättsordning. Domstolen förklarade därför skiljedomen ogiltig mot bakgrund av 33 § första stycket 2 punkten LSF och fann följaktligen ingen anledning att överväga Spaniens ytterligare anspråk och grunder.

Två månader efter att Svea hovrätt ogiltigförklarat skiljedomen mellan Spanien och Triodos, meddelade hovrätten ytterligare en dom rörande i princip samma rättsfrågor, dvs. huruvida skiljedomen avseende ytterligare en internationell investeringstvist var oförenlig med bestämmelserna och principerna inom unionsrätten och därigenom och oförenlig med svensk rättsordning. Domen meddelades den 27 maj 2024 (T 4236-19) och avsåg en tvist mellan Republiken Italien ("Italien") och bolaget CEF Energis B.V. ("CEF") från Nederländerna. Även detta mål avsåg alltså en investeringstvist mellan en medlemsstat och en investerare hemmahörande inom Europeiska unionen. Liksom Spanien, gjorde Italien gällande att skiljedomen skulle ogiltigförklaras enligt 33 § första stycket 1 eller 2 punkten LSF, alternativt upphävas enligt 34 § första stycket 1 punkten LSF.

Liksom i målet mellan Spanien och Triodos upphävde Svea hovrätt skiljedomen mot bakgrund av att en internationell investeringstvist som prövad med stöd av en skiljeklausul i ett internationellt investeringsavtal är oförenliga med grundläggande bestämmelser och principer som reglerar rättsordningen i EU och därmed också oförenlig med svensk rättsordning. Yrkandena och grunderna i målen mellan Italien och CEF samt mellan Spanien och Triodos var i flera avseende väldigt lika. Hovrätten angav också i princip exakt samma domskäl genom att återigen hänvisa till EU-domstolens praxis samt till NJA 2022 s. 965 och kom fram till överensstämmande domslut som i målet mellan Spanien och Triodos.

Utifrån dessa två domar från Svea hovrätt, får det nu anses klarlagt att om en skiljedom skulle anses strida mot svensk (eller annat EU medlemslands) rättsordning finns det skäl att ogiltigförklara skiljedomen mot bakgrund av 33 § första stycket 2 punkten LSF, då den kan anses vara ogiltig mot bakgrund av brott mot processuell ordning. Trots att det alltså är mycket ovanligt att skiljedomar upphävs eller ogiltigförklaras i Sverige, är klanderomöjligheterna av skiljedomar ett väldigt viktigt rättsligt förfarande eftersom skiljedomar annars är slutgiltiga då de inte kan överklagas till högre instans.